

Jetten en Bontenbal snappen het niet: ontwikkeling van arme landen zorgt niet voor minder, maar juist voor méér migratie

Posted on 6 december 2025 by Calvin Schukkink

De kandidaat-regeringspartijen D66 en CDA willen meer geld voor ontwikkelingshulp. Zo zouden volgens Rob Jetten en Henri Bontenbal 'de grondoorzaken van vluchtelingenstromen' kunnen worden aangepakt. Maar volgens wetenschappelijk onderzoek zorgt ontwikkeling van arme landen juist voor méér migratie.

De bezuiniging op ontwikkelingshulp, die is ingezet onder het kabinet-Schoof, moet worden teruggedraaid, zo staat vermeld in de gezamenlijke ['agenda' annex 'uitnodiging'](#) die Jetten en Bontenbal dinsdag presenteerden. Nederland, zo heet het, moet een land zijn dat 'over de dijken kijkt'. 'We willen de grondoorzaken van vluchtelingenstromen en conflicten aanpakken. Dat kunnen we mede doen door weer stapsgewijs toe te werken naar 0,7 procent van het Bruto Nationaal Inkomen

(BNI) voor ontwikkelingssamenwerking.'

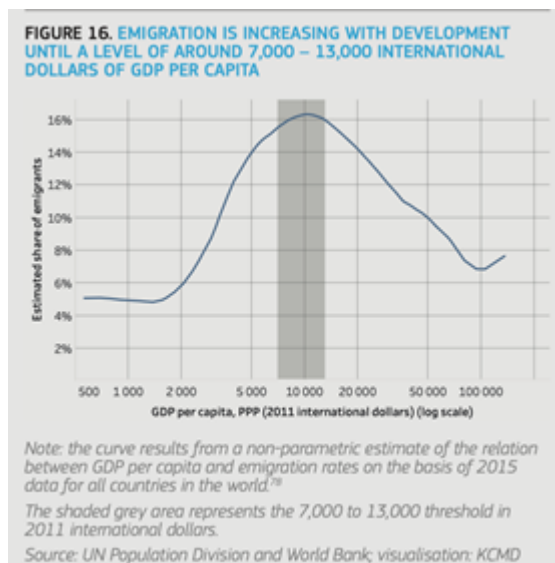
Terug dus naar de oude VN-norm voor ontwikkelingshulp. Maar ook terug naar de oude redenering dat de ontwikkeling van arme landen migratie afremt.

Lucratieve banden

Dat idee past prima in het progressieve straatje van D66. Zo stond onder minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking Sigrid Kaag (2017-2021) 'werk voor Afrikaanse jongeren' centraal. Kaag meende dat het gebrek aan perspectief voor Afrikaanse jongeren de grondoorzaak was van instabiliteit, extremisme en migratie. Ook elders in Europa was het beleid gericht op het aanpakken van de 'grondoorzaken' van migratie. Angela Merkel pleitte in 2018 zelfs voor een 'Marshallplan voor Afrika'.

Dat het CDA nu pleit voor méér ontwikkelingshulp is evenmin verrassend. Nederland was tientallen jaren lang toonaangevend op dat gebied, mede dankzij christendemocratische ministers voor Ontwikkelingssamenwerking als Kees Boertien (1971-1973), Jan de Koning (1977-1981), Kees van Dijk (1981-1982) en Piet Bukman (1986-1989). Ze concurreerden om het koploperschap met linkse ministers, ook op het Europese toneel. Hoewel ontwikkelingssamenwerking na de eeuwwisseling aan populariteit inboette, vooral dankzij de electorale krimp van PvdA en CDA en de toenemende invloed van de VVD en rechtse populistten, hebben grote hulporganisaties als OxfamNovib (links), Cordaid (christelijk) en Hivos (humanistisch) nog steeds lucratieve banden met Den Haag. Nu VVD en PVV in de formatie langs de zijlijn staan, kunnen die banden worden aangehaald.

Het idee dat naarmate een land zich meer ontwikkelt, minder mensen geneigd zijn te emigreren, kwam in de jaren zeventig voor het eerst onder vuur te liggen. De Amerikaanse cultureel geograaf Wilbur Zelinsky (1921-2013) kwam toen met de *migration-hump*-theorie: naarmate een arm land zich ontwikkelt, zal dat op (korte) termijn leiden tot méér emigratie. Meer mensen kunnen zich dan veroorloven om te vertrekken, en zullen dat ook doen. Pas wanneer een land echt welvarend wordt, neemt de emigratie weer af. Er zijn dan minder redenen om te vertrekken. Zie ook onderstaande grafiek, gebaseerd op cijfers van de VN en de Wereldbank.

De Nederlandse hoogleraar en migratie-expert Hein de Haas publiceerde in 2007 een artikel (*'Turning the tide? Why development will not stop migration'*) met soortgelijke conclusies. In zijn vooral onder linkse politici en opiniemakers populaire boek [Hoe migratie echt werkt](#) (2023) wijdde De Haas zelfs een apart hoofdstuk aan de kwestie: 'Mythe 5: ontwikkeling van arme landen remt migratie af.' Saillant detail: Henri Bontenbal twitterde in januari 2024 dat hij het boek aan het lezen was.

'Mobile and able'

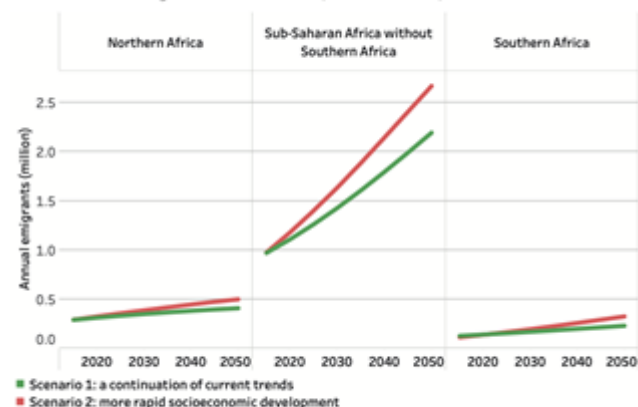
Al in 2018 kwamen onderzoekers van de Europese Commissie met het rapport *Many more to come? Migration from and within Africa*. Ook hun analyse liet aan duidelijkheid weinig te wensen over:

'It is almost certain that emigration from African countries will increase in the coming decades, with many more Africans living outside their country of birth than there are today. Much of the increase will be derived from an interplay between demographic change and socio-economic development. If social development and economic growth are low, the decline in fertility rates will remain slow and Africa's population will grow more rapidly creating a larger demographic pool of migrants. If, however, development efforts bear fruit more rapidly and education and living conditions improve, the number of children per family will decline more quickly. This will lead to a smaller increase in the migration-prone age group of 15-35 year-olds, but many more Africans will be empowered to become mobile and able to leave their countries of origin.'

'More rapid socioeconomic development' in Afrikaleidt tot grotere migratiestromen: ook onderstaande grafiek laat het zien.

FIGURE 18. THE FUTURE OF AFRICAN MIGRATION: MORE TO COME

Simple simulation of the annual migration flows from Northern Africa, Sub-Saharan Africa and Southern Africa according to scenarios one and two, absolute numbers, in millions.

Note: see box for details on the simulation.

Source: Abel (2017) and UN Population Division; visualisation: KCMO

De [internationale trend](#) is om niet meer, maar juist minder belastinggeld aan ontwikkelingshulp uit te geven. De 'agenda' van D66 en CDA staat daar haaks op. Minstens zo opvallend: de veronderstelling waarop Jetten en Bontenbal hun voorgestelde beleidswijziging baseren, staat haaks op alles wat we over armoede en migratie weten.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee, ook straks in het nieuwe jaar? [Doneren kan zo](#). **Hartelijk dank!**

Donateurs kunnen ook reageren op recente artikelen, video's en podcasts en ter publicatie in Wynia's Week aanbieden. Stuur uw reacties aan reacties@wyniasweek.nl. Vergeet niet uw naam en woonplaats te vermelden (en, alleen voor de redactie: telefoonnummer en adres). Niet korter dan 50 woorden, niet langer dan 150 woorden. Welkom!